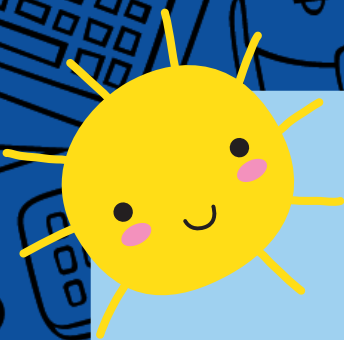

Alla lär sig!

**Förlängd läroplikt och
möjligheter för lärande**

Innehåll

Till läsaren	3
Stöd för lärande	4
Ansökan om förlängd läroplikt	6
Förlängd läroplikt i praktiken	7
Begrundas under förskoleundervisning	8
Exempelberättelse: Majs stig till skolelev	10
Småbarnspedagogik	12
Förskoleundervisning	13
Grundläggande utbildning	14
Undervisning som ordnas enligt läroämne och verksamhetsområde	15
Exempelberättelsen fortsätter: Majs skolstig	17
Förlängd läroplikt	19
Beslut om särskilt stöd	20
Pedagogisk utredning	21
IP	22
Inledning av grundläggande utbildning ett år senare än vad som föreskrivs (lagen om grundläggande utbildning 27 §)	23
Tre former av stöd för lärande: stödnivåerna	24
Undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde	24
Särskilda undervisningsarrangemang (lagen om grundläggande utbildning 18 §)	25
Elevvård	26
Morgon- och eftermiddagsverksamhet	26
Samarbetsparter inom undervisningen	27
Utdrag ur lagen om grundläggande utbildning (1998/628)	28
Nyttiga material och länkor	30
Källor	31

TILL LÄSAREN

Syftet med denna handbok är att ge information om saker som ska beaktas vid planeringen av lärtigen för ett barn med grav funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom. Handboken är riktad till vårdnadshavare, yrkesutbildade inom habiliteringsarbete och hälsovård samt personal inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning.

När det föds ett barn med grav funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom i en familj, måste flera vardagliga saker tas i beaktande, anvisningar behövs av hälsovårds- och habiliteringspersonal och dessutom behövs det administrativa beslut för att stöda växande och lärande. Också barnets skolstig kräver noggrann planering. I planeringsskedet ska genomförandet av förskoleundervisningen övervägas samt hurdan klass och lärmiljö som skulle vara den bästa möjliga för barnet i den grundläggande utbildningen, vilka hjälpmedel som behövs i daghemmet eller i skolan och hurdan undervisning som lämpar sig för barnet. Ett barn med grav funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom drar möjligtvis också nytta av en förlängd läroplikt, som på grund av sin lagstadgade status tryggar barnets rätt till exempelvis en mindre gruppstorlek.

I denna handbok beskrivs hur förlängd läroplikt påverkar barnets lärtgi. I handboken berättas det till exempel vilka alternativ barnet har gällande förskoleundervisningens längd före den grundläggande utbildningen inleds. I handboken berättas det också kortfattat om läroplansalternativ i den grundläggande utbildningen. Under barnets skolstig utarbetar man flera dokument, vars syfte är att beskriva hur barnets skoldag och undervisning ordnas i praktiken. I handboken åskådliggörs hur beslutet om särskilt stöd möjliggör stöd för barnets lärande i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Dessutom berättas det i handboken om dokument som är förknippade med undervisning och administrativa beslut samt terminologi som används i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Handboken är skriven som en del av verksamheten av VIP-nätverkets temagrupp för undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde.

STÖD FÖR LÄRANDE

I förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen har barnet rätt till stöd för lärande och upprätthållande av sin funktionsförmåga. I Finland har stödet för växande, lärande och skolgång delats i tre nivåer: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. I denna handbok begrundas ordnandet av förskoleundervisning och grundläggande utbildning för ett barn med grav funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom på nivån för särskilt stöd.

Särskilt stöd är den starkaste stödformen för barnets växande, lärande och skolgång som består av specialundervisning och annat stöd som barnet behöver. Specialundervisning är stöd för lärande, medan annat stöd är stöd för upprätthållande av barnets funktionsförmåga, till exempel övning av dagliga färdigheter. I samarbete med vårdnadshavarna ska utbildningsanordnaren utarbeta ett beslut om särskilt stöd för barnet, där man fastställer barnets (förskole)undervisningsplats och hur undervisningen ska ordnas. Ur beslutet om särskilt stöd framgår också behovet av assistans och hjälpmedel samt till exempel stödtjänsterna som Valteri center för lärande och kompetens erbjuder.

Planeringen av barnets framtida skolgång kan inledas redan det år barnet fyller 4 år. Tidig planering ger utbildningsanordnaren i barnets hemkommun möjlighet att överväga hurdan undervisningsplats som bäst skulle tjäna barnet i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Undervisningsplatsen kan i förskoleskedet till exempel vara ett daghem, en skola, eller en annan enhet som erbjuder förskoleundervisning. I övervägandet ska barnets individuella behov beaktas beträffande undervisningsgruppens storlek och lärmiljön, det vill säga omständigheter som ska fastställas i beslutet om särskilt stöd.

I beslutet om särskilt stöd ska man också fatta beslut om förlängd läroplikt. Förlängd läroplikt innebär att läroplikten inleds ett år tidigare än vad som föreskrivs, det vill säga det år barnet fyller 6 år. I allmänhet börjar läroplikten för barn ett år senare, det vill säga samma år som man övergår från förskoleundervisning till grundläggande utbildning. Förlängd läroplikt rekommenderas för ett barn med grav funktionsnedsättning, en allvarlig sjukdom eller förseningar i utvecklingen. Syftet med förlängd läroplikt är att stärka barnets färdigheter så att hen klarar av den grundläggande utbildningen så bra som möjligt. Ofta övergår

man till förlängd läroplikt före förskoleundervisningen inleds. I undantagsfall är övergång till förlängd läroplikt också möjlig under förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

En IP, det vill säga en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas, ska utarbetas under förskoleundervisningen för ett barn som fått ett beslut om särskilt stöd. Om ett barn under förskoleundervisningen dessutom behöver småbarnspedagogik på deltid, ska man för barnet enligt lagen också utarbeta en plan för småbarnspedagogik. I barnets plan för småbarnspedagogik ska det stöd som barnet behöver antecknas. Denna skyldighet gäller både de barn som behöver stöd och barn i förskoleundervisning i allmänhet. Anordnaren av småbarnspedagogiken bör fundera hur denna lagstadgade skyldighet ska verkställas. Ett alternativ är att man gör separata planer eller utarbetar blanketter som täcker båda dessa planer. Planerna kan utarbetas så att de första sidorna behandlar förskoleundervisningens del och de följande sidorna beskriver hur småbarnspedagogiken verkställs. De grundläggande uppgifterna är dock de samma i båda blanketterna. Personalen beaktar barnets dag som en helhet i sitt arbete.

Om du har frågor som gäller stöd för lärandet eller funktionsförmågan av ditt eget barn eller din kund, ska du kontakta kundtjänsten eller servicehandledningen för din lokala småbarnspedagogik, förskoleundervisning eller grundläggande utbildning, eller en speciallärare inom småbarnspedagogik eller experterna inom den mångprofessionella gruppen inom barnets hälsovård.

Du kan läsa mer om begreppen i "Vad betyder"-delen i denna handbok från och med sida 19.

ANSÖKAN OM FÖRLÄNGD LÄROPLIKT MEDAN BARNET OMFATTAS AV SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

- Vårdnadshavaren meddelar utbildningsanordnaren i sin hemkommun om sitt barns behov för särskilt stöd och förlängd läroplikt.
  - Du kan också ställa frågor om din hemkommuns praxis hos kundtjänsten eller servicehandledningen för kommunens småbarnspedagogik eller förskoleundervisning.
  - Den mångprofessionella gruppen inom hälsovården ansvarar för att hjälpa vårdnadshavare att meddela utbildningsanordnaren om behovet av förlängd läroplikt.
- Vårdnadshavaren bifogar de sakkunnigutlåtanden av en läkare eller psykolog som behövs för ansökan, som fastställer graden av barnets funktionsnedsättning eller sjukdom. Hälsovårdens mångprofessionella grupp (till exempel habiliteringshandledaren, läkaren) som arbetar med barnet hjälper till med att skaffa sakkunnigutlåtandena.
- Utbildningsanordnaren ordnar ett tillfälle där barnet och vårdnadshavarna ska höras, där man ska behandla både beslutet om förlängd läroplikt och beslutet om särskilt stöd samt beslutens innehåll och motiveringar. Barnet ska höras i enlighet med hens ålder och förutsättningar.
- I beslutet om särskilt stöd fattas beslut om flera frågor som är centrala för barnets rättsskydd eller användningen av resurser. Beslutet om förlängd läroplikt ska fattas som en del av beslutet om särskilt stöd.
- I beslutet om särskilt stöd antecknas att den förlängda läroplikten börjar 1.8 det år barnet fyller 6 år.
- Utbildningsanordnaren beslutar om platsen för barnets förskoleundervisning i beslutet om särskilt stöd.

FÖRLÄNGD LÄROPLIKT I PRAKTIKEN

5-åring

Enligt vårdnadshavarnas val

- Barnet kan inleda avgiftsfri förskoleundervisning som föregår läroplikten.
- Ett beslut om särskilt stöd har fattats för barnet. I beslutet om särskilt stöd nämns att barnets förlängda läroplikt börjar 1.8 det år barnet fyller 6 år.

I förskoleundervisningen ska man utarbeta en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas, det vill säga en IP, för barnet. Om ett barn i förskoleundervisning dessutom behöver småbarnspedagogik på deltid, ska man enligt lagen också utarbeta en plan för småbarnspedagogik för barnet. OBS! IP och planen för småbarnspedagogik kan vara ett gemensamt dokument, där båda har skrivits in som sina egna delar.

ELLER

- Barnet fortsätter i småbarnspedagogiken. Lbarnet har en plan för småbarnspedagogik.
- I beslutet om särskilt stöd nämns att det särskilda stödet i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt den förlängda läroplikten inleds 1.8 det år barnet fyller 6 år.

6-åring

- Den förlängda läroplikten inleds 1.8 det år barnet fyller 6 år.
- Barnets förlängda läroplikt omfattar barnets **förskoleundervisning**.
- Barnet får särskilt stöd och man utarbetar en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas, det vill säga en IP (grundar sig i läroplanen för förskoleundervisningen), för barnet.
- Om ett barn i förskoleundervisning dessutom behöver småbarnspedagogik på deltid, ska man enligt lagen också utarbeta en plan för småbarnspedagogik för barnet.

OBS! IP och planen för småbarnspedagogik kan vara ett gemensamt dokument, där båda har skrivits in som sina egna delar.

BEGRUNDAS UNDER FÖRSKOLEUNDERVISNING:

6-åring

- **Kommer barnet att övergå till den grundläggande utbildningen efter ett förskoleår det år hen fyller 7 år?**
  - Hurdan lärmiljö är lämplig för barnet?
  - Behöver beslutet om särskilt stöd granskas om man övergår till den grundläggande utbildningen?
- **Drar barnet nytta av att fortsätta i förskoleundervisningen också följande läsår?**
  - Om det är förenligt med barnets bästa att fortsätta i förskoleundervisningen också följande läsår, ska det enligt 27 § i lagen om grundläggande utbildning **fattas ett beslut om att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än föreskrivet.**
  - Hurdan lärmiljö väljs?
  - Behöver beslutet om särskilt stöd granskas om barnet fortsätter i förskoleundervisningen?

OBS! Om barnet har deltagit i förskoleundervisning som föregår läroplikten som 5-åring, är ett så kallat tredje förskoleår möjligt endast i mycket exceptionella situationer, till exempel om barnet ofta har varit frånvarande från förskoleundervisningen. Ett tredje förskoleår är endast möjligt med ett beslut enligt 27 § i lagen om grundläggande utbildning (om inledning av läroplikten ett år senare än föreskrivet). Beslutet ska grunda sig på en psykologisk eller medicinsk utredning och på övervägande av om barnet har bättre beredskap att studera med mer krävande mål när den grundläggande utbildningen börjar och klara av skolgången bättre efter det tredje förskoleåret.

7-åring

- **Barnet fortsätter i förskoleundervisningen** enligt ett beslut enligt 27 § i lagen om grundläggande utbildning.
- Beslutet om barnets huvudsakliga förskolegrupp, med andra ord platsen för förskoleundervisning, fattas i beslutet om särskilt stöd.
- Beslutet om särskilt stöd ska granskas vid behov.

ELLER

- Barnet **övergår till den grundläggande utbildningen.**
- Eleven studerar i den grundläggande utbildningen **i undervisning som ordnas antingen enligt läroämne eller verksamhetsområde.**

- Beslutet om barnets huvudsakliga undervisningsgrupp, med andra ord platsen för undervisning, ska fattas i beslutet om särskilt stöd.
- Beslutet om särskilt stöd för eleven granskas vid behov under läsåret (t.ex. individualisering av lärokursen, övergång till undervisning enligt verksamhetsområde vid behov).

8-åring

Om man ansökt om ett beslut för barnet om inledande av den grundläggande utbildningen ett år senare än föreskrivet (lagen om grundläggande utbildning 27 §), inleder barnet den grundläggande utbildningen det år hen fyller 8 år. Barnet inleder årskurs 1 ett år senare än sina jämnåriga och också den grundläggande utbildningen och läroplikten upphör ett år senare än för jämnåriga.

- Elevens undervisning ordnas i den grundläggande utbildningen antingen enligt läroämne eller verksamhetsområde.
- Beslut om elevens huvudsakliga undervisningsgrupp, med andra ord platsen för undervisning, ska fattas i beslutet om särskilt stöd.
- Beslutet om särskilt stöd för eleven granskas vid behov under läsåret (t.ex. individualisering av lärokursen, övergång till undervisning enligt verksamhetsområde vid behov, biträdestjänster, hjälpmedel).

Ifall det under förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen konstateras att barnet skulle dra nytta av förlängd läroplikt:

- Vårdnadshavaren meddelar utbildningsanordnaren i sin hemkommun om barnets behov av förlängd läroplikt och särskilt stöd.
- Vårdnadshavaren skaffar de sakkunnigutlåtanden som behövs för att fastställa graden av barnets funktionsnedsättning eller sjukdom.
- Ett tillfälle ordnas för att höra vårdnadshavaren och barnet.
- Utbildningsanordnaren ska besluta om platsen för barnets undervisning i beslutet om särskilt stöd.

Se figur "Förskoleundervisningens och den grundläggande utbildningens stig och nödvändiga beslut" www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/forlangd-laro-plikt eller sida 18 i denna handbok.

Exempelberättelse: MAJS STIG TILL SKOLELEV

Hejsan!

Här är vår familj: mamma Saga, pappa Vilhelm och barnen Maj och Malin. Maj och Malin är tvillingar som föddes tio veckor före den beräknade tiden. Malin framskrider på åldersenligt sätt i sina sysslor och aktiviteter. Hos Maj konstaterades efter födseln en hjärnskada som ledde till en CP-skada. Maj behöver en rullstol som hjälpmedel för att röra sig, hon kommunicerar och interagerar med enstaka ord och korta meningar, ljud samt miner och gester. Maj kan uppfatta tydliga bilder och föremål på nära avstånd. Maj njuter av att få vara ensam med en vuxen. Hon blir irriterad av höga ljud och vimmel.

Vi tycker det har varit fint att flickorna var i samma daghemsgrupp. De anställda inom småbarnspedagogiken blev bekanta och vardagen underlättades när det endast fanns ett stopp vid vårdplatsen före jobbet. Av Malin fick vi höra om dagens händelser, och detta underlättade också kommunikationen med Maj.

När Maj och Malin var 4 år, berättade man vid ett möte på daghemmet att Maj skulle kunna inleda förskolan redan som 5-åring. Först tyckte vi att det var lustigt! Varför skulle Maj redan börja i förskolan, när så många vardagliga saker var svåra för henne? Under mötet berättade specialläraren i småbarnspedagogik, Majs terapeuter och habiliteringshandledare från sjukhuset att förskoleundervisning som inleds ett år tidigare skulle stöda Majs uppväxt och utveckling till skolelev. I praktiken skulle vi föräldrar ansöka om ett beslut om förlängd läroplikt och särskilt stöd för Maj av kommunens utbildningsdirektör. Specialläraren i småbarnspedagogik hjälpte oss att fylla i ansökningsblanketterna och sjukhusets habiliteringshandledare skaffade oss en till tid läkaren som ansvarar för Majs vård. Läkaren skrev ett utlåtande om en grav funktionsnedsättning för Maj. Samtidigt konstaterades att Maj hade en synnedsättning. Maj blev också utvärderad av psykologer, vilket gav oss ytterligare information om Majs förmågor som stöd för planeringen av skolestigen.

På våren hade vi ett möte med utbildningsdirektören, där Maj också närvarade. Under mötet, som kallades ett hörande av vårdnadshavare, gick vi igenom saker med anknytning till beslutet om förlängd läroplikt och särskilt stöd, såsom om Maj behöver hjälp och stöd för lärande och upprätthållande av funktionsförmågan. Under mötet blev vi tillfrågade om vi ville att Maj skulle inleda förskoleundervisningen nästa höst. Inledning av förskoleundervisning är möjlig det år barnet fyller 5 år. Vi svarade ja!

I augusti inledde Maj förskoleundervisningen i samma bekanta daghemsgrupp. Malin var i samma grupp i 5-åringarnas aktivitetsgrupper och Maj officiellt i förskolan. I och med inledandet av förskolan utarbetades en IP för Maj, som inkluderade målsättningarna för Majs förskoleundervisning. Majs mål var att välja mellan alternativ, hälsa, övning av öga-hand-koordination och att vänta på sin

egen tur i sociala situationer. Dessutom antecknades i IP, hur mycket specialläraren i småbarnspedagogik hade varit med Maj och hur Majs förskoleundervisning i praktiken ordnas på daghemmet. Maj deltog ibland i samma aktiviteter som Malin, och nu och då var hon med i 3–4-åringarnas aktiviteter eller till exempel på tumanhand med läraren i småbarnspedagogik. För Maj utarbetades också en plan för småbarnspedagogik för tidpunkten för morgonens och eftermiddagens småbarnspedagogik. Planen för småbarnspedagogik finns i samma dokument med IP som sin egen del.

På våren av Majs första förskoleår samlades vi till ett möte, där också skolans speciallärare närvarade. Specialläraren rekommenderade att Maj under sitt andra förskoleår redan skulle övergå till skolan. Idén oroade oss, eftersom Sydänmäki skola som specialläraren föreslog låg på andra sidan av staden och Maj inte kände någon i skolan. Dessutom skulle Majs transport till och från skolan vara utmanande. Specialläraren berättade att skolan hade goda och tillgängliga utrymmen samt en lämplig undervisningsgrupp för Maj. Daghemmet rekommenderade också övergång till Sydänmäki skola, eftersom platsen för Majs förskoleundervisning i daghemmet skulle ändras. Nästa år skulle daghemmets förskolegrupp ligga på byggnadens andra våning, och gruppen skulle vara rätt livlig och högljudd. Under mötet diskuterades också skolresan – man skulle kunna ansöka om skoltransport till den nya platsen för förskoleundervisning för Maj.

Vi besökte skolan och klassen med hela vår familj för att bekanta oss med dem. Efter besöket ansåg vi att denna klass skulle vara den rätta platsen för Maj. Maj var också alldeles till sig av alla saker i klassen, särskilt gungsisen.

Under våren ordnades ett möte på daghemmet, där vi vårdnadshavare blev hörda i saker som berörde Majs pedagogiska utredning. Vi konstaterade att Maj behöver hjälpmedel för skolan (ståställning, läsbord, arbetsstol, strålkastarlampa) och skolgångshandledarens hjälp i alla dagliga aktiviteter i skolan. Dessutom behöver Maj skoltransport och eftermiddagsvård. I början av sommaren fick vi Majs nya beslut om särskilt stöd, där platsen för Majs förskola och senare även platsen för grundläggande utbildning var Sydänmäki skola. Beslutet om särskilt stöd omfattade också stöd av skolgångshandledare, stödtjänster av Valteri center för lärande och kompetens, förlängd läroplikt och hjälpmedel.

Följande höst övergick Malin till förskolegruppen i det bekanta daghemmet medan Maj åkte taxi till Sydänmäki skola till sin egen klass. Majs klass hade sammanlagt sex barn, varav alla andra var i årskurs 1–3. I slutet av läsåret fick båda flickor deltagarintyg från förskoleundervisningen. Malin övergick nästa höst till årskurs 1 i den närmaste skolan. Maj fortsatte till årskurs 1 i samma grupp och med samma lärare som i förskolan.

SMÅBARNSPEDAGOGIK

Småbarnspedagogiken är en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av ett barn i åldern 0–6 och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas. Småbarnspedagogiken stöder barnets uppväxt, utveckling och lärande samt främjar barnets välbefinnande. Småbarnspedagogik kan ordnas vid daghem, i familjedagvård eller som öppen småbarnspedagogisk verksamhet såsom till exempel klubb- och lekverksamhet.

När ett barn deltar i småbarnspedagogiken, utarbetar man en plan för småbarnspedagogik för barnet. Barnets plan för småbarnspedagogik ska innehålla följande saker (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018):

- barnets styrkor när det gäller utveckling och lärande samt barnets intressen,
- mål som stöder barnets utveckling, lärande och välbefinnande, de åtgärder som behövs för att uppnå målen och en utvärdering av hur målen uppnåtts,
- barnets eventuella behov av stöd,
- en eventuell plan för hur läkemedelsbehandlingen genomförs,
- barnets, personalens och vårdnadshavarens gemensamma överenskommelser,
- andra eventuella sakkunniga som varit med och utarbetat planen,
- information om när planen har utarbetats och granskats samt när den granskas nästa gång.

Källa: www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna-for-planen-for-smabarnspedagogik-2018_0.pdf

FÖRSKOLEUNDERVISNING

I förskoleundervisningen ska förskoleundervisningens läroplan iakttas. Förskoleundervisningens mål är att ge barnet färdigheter och förmågor som stöder barnets övergång till den grundläggande utbildningen, det vill säga skolgången. Man kan delta i förskoleundervisningen både i daghem och i skolor. Enligt 3 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning (852/1998) ska man ge minst 700 timmar förskoleundervisning per år. I förskoleundervisningen är nivåerna av stöd för lärande allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. För ett barn på nivån för särskilt stöd ska beslutas om platsen för förskoleundervisning i beslutet om särskilt stöd. Förskoleundervisningen för ett barn som omfattas av förlängd läroplikt varar i 1–2 år.

I förskoleundervisningen ska pedagogik som lämpar sig för småbarnspedagogiken och barnets intressen tillämpas i genomförandet av undervisningen. Lekande i dess olika former är starkt närvarande i förskoleundervisningens verksamhet. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan kan du läsa mer i detalj om förskoleundervisningens innehåll och mål samt former för genomförande.

Stödet för växande, lärande och funktionsförmåga som barnet får är starkt förknippade i barnets vardag. I förskoleundervisningen ska individuella mål för lärande för barnets inläring och upprätthållande av funktionsförmågan fastställas och antecknas i den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas (IP). Om ett barn i förskoleundervisning dessutom behöver småbarnspedagogik på deltid, ska man enligt lagen också utarbeta en plan för småbarnspedagogik för barnet. IP och planen för småbarnspedagogik kan också finnas i ett gemensamt dokument, båda inskrivna som sina egna delar.

Även om barnet i förskoleundervisning skulle vara i en klass för den grundläggande utbildningen i skolan kan undervisning inte ordnas enligt läroämne eller verksamhetsområde. Undervisning som ordnas enligt läroämne eller verksamhetsområde är inte möjlig förrän från och med den första årskursen i grundskolan. I förskoleundervisningen har barnet alltid mål för lärande som grundar sig på läroplanen för förskoleundervisning. I morgon- och/eller eftermiddagsverksamhet som ordnas i skolan utarbetas ingen plan för småbarnspedagogik för ett barn i förskoleundervisning, eftersom klubbverksamhet inte är verksamhet som omfattas av lagen om småbarnspedagogik.

Källa: www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/vad-ar-forskoleundervisning

GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING

Ett barn som omfattas av förlängd läroplikt kan inleda den grundläggande utbildningen det år hen fyller 7 år. När den grundläggande utbildningen börjar följer barnet antingen läroplanen för undervisning som ordnas enligt läroämne eller enligt verksamhetsområde.

I undervisning som ordnas enligt läroämne studerar man läroämnena såsom till exempel modersmål och litteratur, matematik samt konst- och färdighetsämnena. Du kan läsa om mål och innehåll för undervisning som ordnas enligt läroämne i den lokala läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Målet för **undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde** är att ge eleven kunskap och färdigheter som möjliggör ett så självständigt liv som möjligt. I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde finns det inga läroämnena, utan verksamhetsområdena (motoriska färdigheter, kommunikativa färdigheter, sociala färdigheter, dagliga färdigheter och kognitiva färdigheter). Målen för undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde är individuella för varje elev och de ska fastställas enligt verksamhetsområde. Målen och undervisningens innehåll ska beskrivas i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas, det vill säga IP. Du kan också läsa om innehållet i undervisningen som ordnas enligt verksamhetsområde i den lokala läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Beslutet om det lämpligaste sättet att ordna undervisning för barnet ska fattas i samarbete med vårdnadshavaren. Om man väljer undervisning enligt verksamhetsområde för barnet, ska detta beslutas i beslutet om särskilt stöd.

UNDERVISNING SOM ORDNAS ENLIGT LÄROÄMNE OCH VERKSAMHETSOMRÅDE

Undervisning som ordnas enligt läroämne	Undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde
Eleven kan få allmänt, intensifierat eller särskilt stöd.	Eleven får alltid särskilt stöd.
Förlängd läroplikt är inte nödvändig.	Eleven har ett beslut om förlängd läroplikt.
Förlängd läroplikt möjliggör studier enligt läroämneshelhet (definieras enligt den lokala läroplanen) och eleven kan befrias från att studera det andra inhemska språket och främmande språk.	
Klasstorlekarna för både en elev som bara får särskilt stöd och elever som omfattas av förlängd läroplikt har fastställts i förordningen om grundläggande utbildning (2 §, 2 och 3 mom.).	Klasstorleken för en elev som omfattas av förlängd läroplikt har fastställts i förordningen om grundläggande utbildning (2 §, 3 mom.).
Antalet timmar i veckan enligt den lokala läroplanen och klassens nivå.	Antalet timmar i veckan enligt den lokala läroplanen och årskurs.
Antalet timmar i veckan kan minskas med ett beslut enligt 18 § i lagen om grundläggande utbildning av till exempel orsaker relaterade till elevens hälsotillstånd.	Antalet timmar i veckan kan minskas med ett beslut enligt 18 § i lagen om grundläggande utbildning av till exempel orsaker relaterade till elevens hälsotillstånd.
Den huvudsakliga undervisningsgruppen ska definieras i beslutet om särskilt stöd. Beslutet ska ha starka motiveringar och orsaken kan endast utgå från elevens bästa. Hos en elev som får särskilt stöd ska beslutet fattas som en del av beslutet om särskilt stöd.	Den huvudsakliga undervisningsgruppen ska definieras i beslutet om särskilt stöd. Beslutet ska ha starka motiveringar och orsaken kan endast utgå från elevens bästa. Hos en elev som får särskilt ska beslutet fattas beslutet som en del av beslutet om särskilt stöd.
Eleven kan ha en plan för elevens lärande (intensifierat stöd) eller en IP (särskilt stöd).	Eleven har alltid en IP.
Målen och innehållen ska beskrivas enligt läroämne.	I IP ska individuella mål och centralt innehåll samt bedömningen av elevens framsteg enligt verksamhetsområde fastställas.

Undervisning som ordnas enligt läroämne	Undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde
Eleven kan ha en allmän eller individualiserad lärokurs i olika läroämnena.	Eleven har inga läroämnena. Om man valt undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde kan eleven inte heller ha individualiserade lärokurser i olika läroämnena.
Innehållen i de läroämnena som studeras enligt den allmänna lärokursen kan undervisas enligt särskilt prioriterade områden för studierna.	
De individualiserade målen i läroämnena i IP härleds från de allmänna målen i den lokala läroplanen för olika läroämnena (enligt årskurs).	Verksamhetsområdena kan också innehålla enstaka mål enligt läroämne (till exempel matematiska färdigheter) om eleven har styrkor, förutsättningar eller intresse för läroämnena i fråga.
Också tidigare årskursers innehåll kan användas för att fastställa målen för de individualiserade läroämnena. Individualiseringen av lärokurserna i läroämnet ska göras i samarbete med eleven och vårdnadshavaren.	Målet är att ge information och färdigheter som möjliggör ett så självständigt liv som möjligt för eleven. I utarbetandet av målen ska man samarbeta med vårdnadshavarna och utnyttja elevens styrkor och motivation.
Man kan bli befriad från att studera läroämnena enligt 18 § i lagen om grundläggande utbildning, och i stället för läroämnet som hen befriats från kan eleven få undervisning i andra läroämnena eller handledd verksamhet som till exempel kan vara övning av färdigheter för vardagen eller sociala situationer.	
Undervisning kan anordnas årskursintegrerat. Eleven har ett eget studieprogram om studierna ordnas årskursintegrerat för eleven.	
Bedömning såsom bestämt i den lokala läroplanen. Bedömningen av individualiserade lärokurser i läroämnena kan vara verbal.	Läsårsbedömningen är alltid verbal.
Enligt lagen om grundläggande utbildning har eleven rätt att avgiftsfritt få de särskilda hjälpmedel som krävs för deltagande i undervisningen av utbildningsanordnaren. Eleven har möjlighet att ansöka om de övriga hjälpmedel hen behöver av FPA.	Enligt lagen om grundläggande utbildning har eleven rätt att avgiftsfritt få de särskilda hjälpmedel som krävs för deltagande i undervisningen av utbildningsanordnaren. Eleven har möjlighet att ansöka om de övriga hjälpmedel hen behöver av FPA.
Vitsorden i elevens avgångsbetyg avgör platsen för fortsatta studier (alla alternativ).	Fortsatta studier utgörs huvudsakligen av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

Exempelberättelsen fortsätter: MAJS SKOLSTIG

Mamma berättar:

Majs övergång till den första årskursen i den grundläggande utbildningen gick smidigt. Läraren, skolgångshandledarna och klasskamraterna var bekanta, eftersom Maj hade varit i samma grupp under förskoleåret. I första årskursen började Maj studera enligt läroämne, och under höstens IP-diskussion berättade läraren att Maj skulle få individualiserade lärokurser av läroämnena. Individualiseringen betydde att bedömningen av Maj sker enligt hennes individuella mål, det vill säga Majs undervisning framskrider inte i samma takt som för de andra förstaklassare. Vi kom gemensamt överens om att Majs mål skulle vara att hon lär sig de inhemska bokstäverna och att läsa stavelser med två bokstäver. Läraren rekommenderade också att ta i bruk helord och därför gavs Maj också målet att lära sig läsa helord. I matematiken övade Maj klockslag (jämt, halv) samt addition och subtraktion inom talområdet 0–10. I gymnastiken individualiserades Majs målsättningar, eftersom nedsatt syn och rörelsehinder gör det utmanande att röra på sig. Lärokurserna i omgivningslära och religion individualiserades, men musik och bildkonst följde den allmänna lärokursen, även om IP tog hänsyn till den inverkan Majs rörelsehinder och synnedsättning har på lärande och påvisande av kunskaper. Det första skolarbetet gick bra med dessa individualiserade lärokurser.

De följande skolarbeten gick bra. Maj lärde sig känna igen cirka 30 helord, och lyckades så småningom kombinera bokstäver till stavelser. Maj lärde sig dock inte att läsa under nybörjarundervisningen, och även i matematiken stod färdigheterna stilla. Läroämnenas lärokurser individualiserades mer, en efter en. Detta innebar utarbetande av en ny pedagogisk utredning och granskning av beslutet om särskilt stöd nästan varje läsår. I fjärde klassen hade alla läroämnenas lärokurser individualiserats för Maj och hon hade befriats från att studera engelska. Maj hade en iPad som hjälpmedel för stöd för lärande, med vars hjälp hon kunde lyssna på läroböckerna och spela inlärningspel på applikationer. iPaden motiverade Maj mycket. Maj hade många studierelaterade utmaningar och lärandet framskred inte.

Under IP-diskussionerna i fjärde klassen föreslog Majs lärare att Maj skulle övergå till undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde. Studier enligt verksamhetsområde skulle innebära att läroämnena skulle slopas och Majs undervisning skulle fokusera på saker som Maj skulle behöva för att leva så självständigt som möjligt. I skolan skulle man öva på de färdigheter som hon skulle behöva i vardagen. Maj kunde fortsätta sina läs- och skrivövningar och även matematikövningar, eftersom dessa övningar och färdighetsmål skulle vara till nytta för Maj också i framtiden. I fjärde klassen genomgick Maj också en psykologisk utvärdering, och psykologen rekommenderade övergång till undervisning som ordnas enligt

verksamhetsområde. På våren i fjärde årskursen genomgick Maj en pedagogisk utredning, där man motiverade övergång till undervisning enligt verksamhetsområde. Vi vårdnadshavare hördes under ett tillfälle dit Maj också bjöds in. Under tillfället för hörande var vi överens om att övergång till undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde skulle vara en lösning till fördel för Maj. På sommaren fick vi ett beslut om särskilt stöd med beslut om övergång till undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde och alla andra saker som Maj behöver som stöd för lärande (skolgångshandledare, hjälpmedel, förlängd läroplikt, Valteris handledningstjänster).

Maj studerade enligt verksamhetsområde under den grundläggande utbildningen. I Majs IP antecknades tydliga mål med sikte på ett självständigt liv. Målen omfattade många saker med anknytning till dagliga rutiner samt till exempel användning av pengar, hemvård och matlagning. Dessutom övade Maj att läsa helord, men läsningsövningarna gällde saker som behövs i vardagen. Maj övade övade sig också på att använda en fickräknare, så att hon skulle kunna räkna hur mycket till exempel inköp kostar. Lektioner med akademiskt innehåll slopades ur undervisningen och skoldagarna var mer övergripande helheter för att öva färdigheter för vardagen. I slutet av nionde årskursen hade vi en dubbelfest hemma. Maj och tvillingsyster Malin fick båda avgångsbetyg. Medeltalet i Malins betyg var 8,9. Maj hade ett betyg med verbala omdömen med bedömning av verksamhetsområden. Malins lärtig fortsätter mot gymnasiet, medan Maj fortsätter sina studier på yrkesinstitutets linje för utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

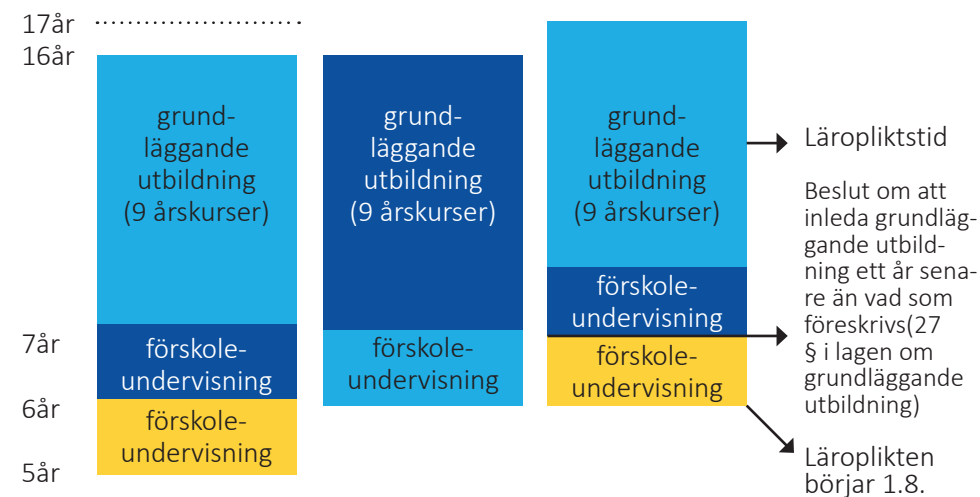
Förskoleundervisningens och den grundläggande utbildningens stig och nödvändiga beslut www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/forlangd-laroplikt

Vad betyder?

FÖRLÄNGD LÄROPLIKT

I 25 § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs att barn som är stadigvarande bosatta i Finland är läropliktiga. Om målen som bestämts för den grundläggande utbildningen inte kan nås inom nio år till följd av barnets funktionsnedsättning eller sjukdom, börjar läroplikten ett år tidigare, det vill säga det år barnet fyller 6 år, och räcker 11 år. Detta kallas förlängd läroplikt. Beslutet om förlängd läroplikt ska fattas som en del av beslutet om särskilt stöd.

Förlängd läroplikt innebär att läroplikten inleds ett år tidigare än vad som föreskrivs: läroplikten förlängs inte i mitten eller slutet av den grundläggande utbildningen. Läroplikten är fullgjord när den nionde årskursen slutar och man får ett avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen. Om barnet börjar skolan som 7-åring, framskrider hen i sina studier i samma årskurs som sina jämnåriga. Om barnet inleder den första årskursen som 8-åring (med ett beslut enligt 27 § i lagen om grundläggande utbildning), det vill säga ett år senare än sina jämnåriga, är hen under hela den grundläggande utbildningen i en lägre årskurs än sina jämnåriga.

Figur: olika alternativ för förlängd läroplikt

www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/forlangd-laroplikt

Vårdnadshavarna meddelar om behovet av förlängd läroplikt för sitt barn inom ramen för den pedagogiska utredningen inför utbildningsanordnarens beslut om särskilt stöd. Till exempel en speciallärare inom småbarnspedagogik känner till praxisen i sin kommun i ärenden som berör förlängd läroplikt. Alternativt kan vända sig till kundtjänsten och servicehandledningen av den lokala småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen med frågor. Även den mångprofessionella gruppen inom hälsovården ansvarar för att hjälpa vårdnadshavarna att meddela om behovet av förlängd läroplikt till hemkommunens utbildningsanordnare.

En elev som omfattas av förlängd läroplikt är också alltid en elev som får särskilt stöd. Beslutet om förlängd läroplikt är ett förvaltningsbeslut som ska fattas i samband med beslutet om särskilt stöd. Ofta fattas besluten om förlängd läroplikt och särskilt stöd när barnet övergår till förskolan. Om beslutet inte har fattats eller elevens situation förändras under förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen, kan beslutet undantagsvis också fattas senare. I dessa fall kan läroplikten inte längre förlängas, men beslutet påverkar storleken av elevens undervisningsgrupp och kan också påverka läroämnena som undervisas. Beslutet påverkar också den finansiering som utbildningsanordnaren får.

BESLUT OM SÄRSKILT STÖD

I beslutet om särskilt stöd fattas beslut om flera frågor som är centrala för barnets rättsskydd eller användningen av undervisningens resurser. Beslutet om särskilt stöd kan vid behov fattas för första gången utifrån en psykologisk eller medicinsk utvärdering av barnets behov av särskilt stöd (17 § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning). Om barnets behov av särskilt stöd förändras i frågor som fastställs i beslutet om särskilt stöd, ska beslutet om särskilt stöd granskas. I fortsättningen måste utbildningsanordnaren sammanställa en pedagogisk utredning av barnet för granskning av beslutet om särskilt stöd. Samarbete med barnets vårdnadshavare är viktigt både för utredningen av behovet för stöd samt för planeringen och det lyckade genomförandet av stödet.

Före beslutet om särskilt stöd fattas, ska barnet, vårdnadshavaren eller barnets lagliga företrädare höras. Hörandet förutsätter att syftet med hörandet förklaras för dem som ska höras på förhand, till exempel diskussion om att fatta ett beslut om särskilt stöd. Syftet med hörandet är att ge vårdnadshavarna möjligheten att ge sin egen åsikt om exempelvis barnets behov av stöd av ett biträde eller handledare och en uppskattning av de hjälpmedel som behövs för undervisningen. Under hörandet utreder man vad det planerade beslutet innebär i praktiken och hur det påverkar vardagen i barnets förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Enligt förvaltningslagen (44 § 3 mom.) ska av beslutet framgå motive-ringarna för beslutet och specificerad information om vad parten är berättigad eller förpliktad till eller hur saken annars har lösts. Beslutet kan till exempel omfatta information om biträdestjänster som beviljats barnet.

I beslutet om särskilt stöd ska följande frågor beslutas (Utbildningsstyrelsens anvisning www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/beslut-om-sarskilt-stod)

- huvudsaklig undervisningsgrupp,
- eventuella tolknings- och biträdestjänster,
- andra tjänster som avses i 31 §, såsom hjälpmedel eleven behöver eller stödperioder i Valteriskolan,
- eventuella läroämnen som ska individualiseras, ökning eller minskning av dem,
- ordnandet av undervisning med avvikelse från läroämneshöjningen som fastställs i 11 §,
- befriande av eleven från att studera ett läroämne,
- andra särskilda undervisningsarrangemang om vilka ska fattas beslut enligt 18 §, såsom andra arrangemang av innehållet i undervisningen eller sätt att ordna undervisningen,
- beslut om förlängd läroplikt,
- studier enligt verksamhetsområde.

Beslutet om särskilt stöd granskas i enlighet med vad som bestäms i lag och alltid när det behövs i olika situationer, då något som ska avgöras i beslutet om särskilt stöd förändras. Enligt 17 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska utbildningsanordnaren fatta ett skriftligt beslut för att erbjuda särskilt stöd, som granskas åtminstone efter den andra årskursen och före övergången till den sjunde årskursen. För att granska beslutet om särskilt stöd

- ska man sammanställa en pedagogisk utredning av barnet och ge den till vårdnadshavarna så att de kan bekanta sig med den,
- ska barnet och vårdnadshavaren höras,
- ska man sammanställa en pedagogisk utredning av barnet och ge
- IP ska uppdateras så att den motsvarar det nya beslutet.

Vårdnadshavaren får del av beslutet om särskilt stöd. I beslutet om särskilt stöd ska de frågor som barnet och vårdnadshavaren har hört om avgöras. Till beslutet bifogas en besväransvisning för sökande av ändring. I besväransvisningen anges till vilken aktör besväret ska levereras och besvärsmyndighetens kontaktuppgifter.

PEDAGOGISK UTREDNING

Före granskning av beslutet om särskilt stöd behöver utbildningsanordnaren en pedagogisk utredning. Den pedagogiska utredningen ska innehålla

- en skriftlig utredning om elevens framsteg i lärandet av de lärare som ansvarar för elevens undervisning,
- en skriftlig utredning om det särskilda stöd som barnet fått och barnets helhetssituation som sammanställts genom mångprofessionellt samarbete med yrkesutbildade personer inom elevvården.

Helheten som består av utredningarna och sammanställningen som utarbetats utifrån dem kallas en pedagogisk utredning. Den pedagogiska utredningen ska utarbetas vid lagstadgade tidpunkter för granskning av beslutet om särskilt stöd (efter den andra årskursen och före övergång till den sjunde årskursen) och alltid vid behov. Granskning av beslutet om särskilt stöd under förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen kan bli aktuell om man rekommenderar undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde för barnet när den grundläggande utbildningen inleds eller barnets huvudsakliga undervisningsgrupp inte har fastställts i ett tidigare beslut om särskilt stöd. Utifrån den pedagogiska utredningen fattar utbildningsanordnaren ett förvaltningsbeslut om beslutet om särskilt stöd för barnet samt de frågor som ska antecknas i beslutet. I den pedagogiska utredningen ska barnets behov av stöd i frågor som avgörs i beslutet om särskilt stöd motiveras. Om barnet till exempel har nytta av handledning och stöd av en vuxen, är det viktigt att motivera behovet av handledning och stöd i den pedagogiska utredningen. Utifrån den kan man i beslutet om särskilt stöd fatta beslut om till exempel beviljandet av biträdesresurser till barnet.

Du kan bekanta dig med modellblanketten för pedagogisk utredning och blanketten för förslag till innehållet i beslutet om särskilt stöd som baseras på en pedagogisk utredning på Utbildningsstyrelsens sidor, www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/modellblanketter. Du kan läsa mer om den pedagogiska utredningen i den lokala läroplanen. Källa: www.oph.fi/sites/default/files/documents/166434_grunderna_for_laroplanen_verkojulkaisu_2.pdf

IP

I förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska man utarbeta **en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP)** för ett barn som behöver särskilt stöd, där det beskrivs hur barnets förskoleundervisning eller grundläggande utbildning ska genomföras i praktiken, vad utgångspunkten för barnets undervisning är och vilka barnets mål för lärande är, både på kort och lång sikt.

IP ska grunda sig på barnets läroplan. I förskoleundervisningen är barnets läroplan läroplanen för förskoleundervisningen och i den grundläggande utbildningen läroplanen för den grundläggande utbildningen, varvid undervisningen antingen ordnas enligt läroämne eller verksamhetsområde. Barnet kan endast följa en läroplan åt gången.

Dessutom ska man i IP anteckna alla pedagogiska lösningar och ordnandet av undervisningen i praktiken, samt samarbetet med vars hjälp man strävar efter att uppnå målen. IP är en skriftlig plan för barnets mål för förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen, innehåll, undervisningsarrangemang som används, pedagogiska metoder samt det stöd och den handledning som barnet behöver. Dessa kan bland annat vara specialundervisning, stöd av en skolgångshandledare, individualisering av läroämnena eller ändring av timfördelningen. Allt

stöd som barnet får antecknas i IP. Läraren ansvarar för anteckningarna i IP samt för att utarbeta de pedagogiska målen. Vårdnadshavarna samarbetar med läraren i utarbetandet av IP.

I IP definieras bland annat

- särskilt prioriterade områden i studierna eller individualiseringen av läroämnets lärokurs (undervisning som framskrider enligt läroämne),
- uppföljning och utvärdering av elevens framsteg,
- elevens möjligheter att visa sitt kunnande på olika sätt,
- vilka metoder som används vid bedömningen och när bedömningen genomförs,
- elevens självvärdering,
- övriga pedagogiska lösningar, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, studiestrategier, arbetssätt, kommunikationsmetoder och läromedel.

Om barnet har en habiliteringsplan eller andra sakkunnigutlåtanden kan dessa användas med vårdnadshavarens tillstånd. Med vårdnadshavarens tillstånd kan de terapeuter som ansvarar för barnets habilitering eller andra samarbetsparter delta i IP-förhandlingarna. IP ska utarbetas varje läsår. I IP ska också uppföljningen och utvärderingen av stödet och IP definieras. Genomförandet av IP ska följas upp minst en gång per läsår tillsammans med vårdnadshavarna och eleven.

Källa: www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/sarskilt-stod

INLEDNING AV GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING ETT ÅR SENARE ÄN VAD SOM FÖRESKRIVS (LAGEN OM GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING 27 §)

Målet med förskoleåret eller förskoleåren är att lära sig färdigheter så att barnet kan övergå till den grundläggande utbildningen. Om det under barnets förskoleundervisning, som inleds när barnet är 6 år, observeras att barnet skulle dra nytta av och att det skulle till fördel för barnet att fortsätta i förskoleundervisning, kan man fatta ett beslut för barnet enligt 27 § i lagen om grundläggande utbildning. Beslutet innebär att barnet inleder den grundläggande utbildningen det år hen fyller 8 år. Beslutet ska motiveras med ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande, som ska innehålla motiveringar för att skjuta upp inledandet av den grundläggande utbildningen. I utlåtandet är det bra att ta ställning till om fortsatt förskoleundervisning medför flera kunskaper och färdigheter samt sociala och psykologiska förutsättningar för barnet att inleda den grundläggande utbildningen om ett år.

Inledandet av den grundläggande utbildningen ett år senare än föreskrivet kan inte planeras på förhand, till exempel när förskoleundervisningen inleds eller vid planering av förlängd läroplikt. Beslutet i ärendet fattas alltid av utbildningsanordnaren. När beslutet fattas ska förskolepersonalens ståndpunkt i ärendet beaktas. Om barnet har börjat i den så kallade förskoleundervisningen som föregår läroplikten som 5-åring, är ett beslut om inledande av läroplikten ett år senare

än föreskrivet enligt 27 § i lagen om grundläggande utbildning endast möjligt i undantagsfall. En sådan sällsynt situation kan till exempel uppstå om barnet ofta har varit frånvarande från förskoleundervisningen.

TRE FORMER AV STÖD FÖR LÄRANDE: STÖDNIVÅERNA

De tre nivåerna av stöd för lärande och skolgång är allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Stödformer i den grundläggande utbildningen är till exempel stödundervisning, specialundervisning på deltid, biträdestjänster och särskilda hjälpmedel. På alla nivåer av stöd kan alla stödformer tillämpas, utom specialundervisning som ges i enlighet med ett beslut om särskilt stöd.

Allmänt stöd är det primära sättet att svara på barnets stödbehov. Detta innebär vanligtvis enstaka pedagogiska lösningar samt handlednings- och stödåtgärder för att påverka situationen i ett så tidigt skede som möjligt som en del av vardagen i daghemmet eller skolan. **Intensifierat stöd** är ett kontinuerligare, starkare och mer individuellt stöd för elevens lärande och förskoleundervisning samt skolgång. Innan det intensifierade stödet inleds ska en pedagogisk bedömning sammanställas av barnet. Barnet ges intensifierat stöd enligt den plan för lärande som ska utarbetas för barnet.

Särskilt stöd består av specialundervisning och annat stöd enligt lagen om grundläggande utbildning som barnet behöver. Specialundervisningen och det övriga stödet som barnet får bildar en systematisk helhet. Vårdnadshavarens stöd, ett mångprofessionellt samarbete och individuell handledning är viktiga. Beslutet om särskilt stöd kan till exempel fattas utifrån utlåtanden av en läkare eller psykolog, och det särskilda stödet inleds när barnet börjar i förskoleundervisningen. En individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) ska utarbetas för barnet.

I kommunernas skolor kan det finnas så kallade **grupper för så kallat krävande särskilt stöd**. Krävande särskilt stöd är inte en fjärde form av stöd för lärande. Krävande särskilt stöd för att stöda uppväxt, lärande eller skolgång kan behövas av barn och unga med allvarliga psykiska problem, flera funktionsnedsättningar eller grav funktionsnedsättning, utvecklingsstörning eller autismspektrum. Dessa barn och unga behöver särskilt intensivt, planerat och mångprofessionellt stöd för sin skolgång och habilitering. Källa: www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/stod-la-rande-och-skolgang

UNDERVISNING SOM ORDNAS ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE

När en elev har en svår utvecklingsstörning, någon annan grav funktionsnedsättning eller sjukdom är det möjligt att studier som framskrider enligt läroämne inte är till elevens fördel. Ett alternativ till studier som framskrider enligt läroämne är undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde. Undervisningen ordnas endast enligt verksamhetsområde om det konstateras att eleven inte kan studera

läroämnen ens enligt individualiserade lärokurser. Målet med undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde är att ge eleven kunskap och färdigheter som möjliggör ett så självständigt liv som möjligt. Undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde är möjlig i den grundläggande utbildningen.

I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde stöder man elevens helhetsutveckling samt främjar och upprätthåller elevens funktionsförmåga. I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde studerar eleven inte separata läroämnen, utan hans individuella läromål fastställs enligt fem verksamhetsområden. Verksamhetsområdena är

- **motoriska färdigheter**
- **kommunikativa färdigheter**
- **sociala färdigheter**
- **färdigheter för dagliga rutiner**
- **kognitiva färdigheter**

Du kan läsa mer om verksamhetsområdenas innehåll och funktioner i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-laroplanen-den-grundlaggande-utbildningen. Du kan bekanta dig med lärandemålen och funktionerna för undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde i Pusselmodellen av Valteri center för lärande och kompetens, som finns på Valteris webbplats www.valteri.fi/sv/skola/valteri-lp. VIP-nätverkets webbplats har också infovideoer och information om undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde: vip-verkosto.fi/vip-natverket/

SÄRSKILDA UNDERVISNINGSARRANGEMANG (LAGEN OM GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING 18 §)

Bestämmelser om särskilda undervisningsarrangemang finns i 18 § i lagen om grundläggande utbildning. Denna paragraf gör det möjligt att delvis ordna elevens undervisning på annat sätt än vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning och grunderna för läroplanen. En sådan situation kan uppstå av till exempel orsaker relaterade till elevens hälsotillstånd. Om elevens antal veckotimmar minskas, ska det finnas hälsoskäl för detta. Hälsotillståndet utvärderas av yrkesutbildade inom hälsovård. I första hand behövs ett sakkunnigutlåtande om antingen elevens somatiska eller psykiska tillstånd som förhindrar eller försvårar skolgången. För alla elever som får särskilt stöd ska beslutet om särskilda undervisningsarrangemang (lagen om grundläggande utbildning 18 §) fattas som en del av beslutet om särskilt stöd. Efter detta beskriver man konkret i IP hur elevens studier ska genomföras i praktiken. Du kan också bekanta dig med VIP-nätverkets informationsinslag om ämnet (på finska) vip-verkosto.fi/vip-tietoiskut/

ELEVVÅRD

Elevvård innebär att främja och upprätthålla elevens goda studieframgång, psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i daghems-, skol- och läroanstaltsgemenskapen. Elevvårdsarbetet styrs av att barnets intresse prioriteras och barnets välbefinnande främjas. Elevvård genomförs i första hand som förebyggande, gemensam elevvård som stöder hela gemenskapen.

Eleven har rätt till individuell elevvård. Individuell elevvård omfattar skolhälsovårdens tjänster, kurators- och psykologtjänster samt mångprofessionell, individuell elevvård. Eleven har rätt till psykolog- eller kuratorstjänster inom utsatt tid. Till elevvården hör en yrkesövergripande expertgrupp som sammanställs fall för fall som stöd för eleven. Individuell elevvård grundar sig alltid på frivillighet och dess genomförande förutsätter vårdnadshavarens tillstånd. Också behandlingen av ärendet inom expertgruppen som tillsätts som stöd för en individuell elev och gruppens sammansättning grundar sig på elevens eller vid behov vårdnadshavarens tillstånd. Du kan bekanta dig med elevvården också i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (2014) www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-laroplanen-den-grundlaggande-utbildningen

Källa: www.oph.fi/sv

MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHET

Morgon- och eftermiddagsverksamhet i enlighet med lagen om grundläggande utbildning är avsedd för elever i årskurserna 1 och 2 och för elever i andra årskurser som får särskilt stöd. Verksamheten ordnas i den omfattning som kommunen bestämmer. Morgon- och eftermiddagsverksamheten för skolelever ska erbjuda stimulerande och trygg verksamhet före och efter skoldagen. Målet för verksamheten är att

- stödja hemmets och skolans fostrande arbete
- stödja barnens känslomässiga utveckling och etiska tillväxt
- främja barnens välmående och jämlikhet i samhället
- förebygga utslagning och öka delaktigheten
- erbjuda barnen mångsidiga möjligheter att delta i ledd och stimulerande verksamhet
- ge barnen möjlighet att koppla av i lugn miljö.

I den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas (IP) som utarbetas för eleven kan vid behov ingå en beskrivning av elevens deltagande i morgon- och eftermiddagsverksamhet samt av samarbetet med den som ordnar verksamheten i fråga. I elevens IP kan beskrivas hur målen och verksamhetsmodellerna för morgon- och eftermiddagsverksamheten stöder elevens utveckling. På det här sättet bildar elevens dag en pedagogisk helhet. Uppgifter om att en elev får särskilt stöd samt därtill hörande dokument och uppgifterna i dem är sekretessbelag-

da. För att överlåta sekretessbelagda uppgifter om en elev till personalen inom morgon- och eftermiddagsverksamheten behövs vårdnadshavarens specificerade tillstånd att överlåta information. Källa: www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/morgon-och-eftermiddagsverksamhet

Morgon- och eftermiddagsverksamhet för barn med en funktionsvariation kan också ordnas som verksamhet som skrivits in i barnets specialomsorgsprogram (Lagen om specialomsorger om utvecklingsstörda 2 §). I sådana fall är verksamheten avgiftsfri för barn under 16 år och för 16 år fyllda fram till utgången av det läsår då barnet har fyllt 16 år.

SAMARBETSPARTER INOM UNDERVISNINGEN

Valteri center för lärande och kompetens

Valteri är ett riksomfattande Center för lärande och kompetens som lyder under Utbildningsstyrelsen och har sex verksamhetsställen i Finland. Vid varje Valteris verksamhetsställe finns också en skola, som erbjuder undervisning för elever inom förskoleundervisning, grundläggande utbildning och påbygg-nadsundervisning. Elevens hemkommun ansöker om elevplats i Valteriskolan. Valteri stöder närskoleprincipens genomförande genom att erbjuda mångsidiga tjänster för behoven av allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Valteri erbjuder elever, deras familjer och medarbetare stöd för lärande och skolgång. Tjänsterna kan till exempel vara handledningsbesök till daghemmet och skolan, stödperioder antingen lokalt eller i Valteriskolan, utvärderingar och habilitering. Valteri erbjuder också fortbildning, kommunpartnerskap, konsultation, arbetshandledning och läromaterial samt publikationer. Valteri erbjuder tjänster

på finska och svenska. Du kan bekanta dig med Valteris verksamhet på adressen www.valteri.fi/sv/

Elmeri-skola (finskspråkiga skolor)

Med Elmeri-skolor avses specialskolor, som drivits av specialomsorgen. Numera drivs de dock av kommuner eller samkommuner. Det finns tio finskspråkiga Elmeri-skolor och utbildningsanordnarna stryk kan vara kommuner eller samkommuner för sjukvårdstjänster och socialservice. Elmeri-skolorna erbjuder undervisning för elever med utvecklingsstörning, elever som hör till autismspektrumet samt barn och ungdomar som behöver psykosocialt stöd. Undervisningen ges både enligt verksamhetsområde och läroämne. Undervisning ges till elever med utvecklingsstörning, elever som hör till autismspektrumet och elever som behöver psykosocialt stöd. En del av skolorna erbjuder också förskoleundervisning, påbygg-nadsundervisning och kortvarig undervisning för elever som genomgår intervall-, undersöknings- eller habiliteringsperioder.

UTDRAG UR LAGEN OM GRUND- LÄGGANDE UTBILDNING (1998/628)

17 § Särskilt stöd

Utbildningsanordnaren ska fatta ett beslut om särskilt stöd och beslutet ska granskas åtminstone efter årskurs två samt före uppflyttningen till årskurs sju. I beslutet om att ge särskilt stöd ska anges den normala undervisningsgruppen, eventuella tolknings- och biträdestjänster samt övriga tjänster som avses i 31 § och vid behov undantagsarrangemang i undervisningen enligt 1 mom.

Ett beslut om särskilt stöd får inte meddelas innan utbildningsanordnaren hört eleven och dennes vårdnadshavare eller lagliga företrädare samt fått en utredning om elevens framsteg vid inläringen av dem som ansvarar för elevens undervisning och en utredning genom yrkesövergripande samarbete tillsammans med yrkesutbildade personer inom elevvården om det intensifierade stöd eleven fått och om helhetssituationen för honom eller henne. Utifrån dessa uppgifter ska utbildningsanordnaren bedöma behovet av särskilt stöd (pedagogisk

utredning). Den pedagogiska utredningen ska vid behov kompletteras med ett psykologiskt eller medicinskt expertutlåtande eller en motsvarande social utredning.

Ett beslut om särskilt stöd kan fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller medan sådan undervisning eller utbildning pågår utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd för inläringen, om det av en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen av eleven till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar särskild orsak inte kan ordnas på annat sätt.

17a § Individuell plan för anordnande av undervisning

För verkställigheten av ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan tas fram för anordnande av undervisning. Planen ska tas fram i samarbete med eleven och vårdnadshavaren eller vid

behov med en annan laglig företrädare för eleven, om det inte finns ett uppenbart hinder för det. Av planen ska det framgå att undervisning eller annat stöd ges eleven i enlighet med beslutet om särskilt stöd. Planen ska granskas vid behov, dock minst en gång per läsår, i enlighet med elevens behov. Det centrala innehållet i planen bestäms i grunderna för läroplanen.

18 § Särskilda undervisningsarrangemang

Studierna för en elev kan delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, om:

- 1) eleven anses till någon del redan ha kunskaper och färdigheter som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs;
- 2) det med hänsyn till elevens förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att eleven ska genomgå den grundläggande utbildningens lärokurs, eller
- 3) detta är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

25 § Läroplikt

Om ett handikapp eller en sjukdom hos barnet medför att de mål som ställts för den grundläggande utbildningen uppenbarligen inte kan nås under nio år, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i 1 mom. och läroplikten fortgår i 11 år.

26 a § Deltagande i förskoleundervisning

Året innan läroplikten uppkommer ska barnen delta i ettårig förskoleundervisning eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås.

Barn som omfattas av förlängd läroplikt ska delta i förskoleundervisning enligt 26 § 1 mom. det år läroplikten uppkommer. Dessutom har ett barn som omfattas av förlängd läroplikt rätt att få förskoleundervisning det år barnet fyller fem år.

Barn som enligt 27 § inleder den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs har utöver det som anges i 1 mom. i denna paragraf rätt till förskoleundervisning också det år läroplikten uppkommer.

27§ Inledande av utbildning vid annan tidpunkt

Ett barn som enligt psykologisk och vid behov även medicinsk utredning har förutsättningar att klara av studierna har rätt att inleda den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som bestäms. Med stöd av sådan utredning kan en utbildningsanordnare också ge ett barn tillstånd att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts.

Källa: www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628

NYTTIGA MATERIAL OCH LÄNKAR

Pusselmodellen för undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde (på finska): www.valteri.fi/wp-content/uploads/2017/09/TOI-opetuksen-tukimateriaali-PALAPELIKUVIOLLA.pdf

Modellblanketter för pedagogisk utredning och IP: www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/modellblanketter

Bedömning av funktionsförmågan: <https://toimintakykyarvio.fi/>

Valteri center för lärande och kompetens: www.valteri.fi/sv/

Elmeri-skolorna (på finska): <https://docplayer.fi/53291651-Vaativa-erityinen-tuki-esi-ja-perusopetuksessa.html>

VIP-nätverket: <https://vip-verkosto.fi/vip-natverket>

TUVET (på finska): <https://www.tuvet.fi/>

Hyytiäinen M., Kokko L., Mäki M., Pietiläinen E. & Virtanen P. 2014. Vaikavammaisten oppilaiden opetus – Esiopetuksesta peruskoulun päättymiseen. 3. reviderade upplagan. Helsingfors: Erja Pietiläinen ja Maiju Mäki, Kehitysvamma-liitto ry.

Juurikainen, O. 2018. Saatan oppia hitaasti. Vinkkejä toiminta-alueittain opiskelevien lasten ja nuorten opetukseen. Sanoina: Tyskland.

KÄLLOR

Lag om grundläggande utbildning
www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628
Förordning om grundläggande utbildning
www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980852

Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2012/20120422

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014
www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-laroplanen-den-grundlaggande-utbildningen

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014
www.oph.fi/sites/default/files/documents/174850_grunderna_for_forskoleundervisningens_laroplan_2014_0.pdf

Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018 www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna-for-planen-for-smabarnspedagogik-2018_0.pdf

BESLUT OM SÄRSKILT STÖD:
www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/beslut-om-sarskilt-stod
www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/sarskilt-stod

FÖRLÄNGD LÄROPLIKT:
www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/forlangd-laroplikt

UNDERVISNING ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE (på finska)
www.valteri.fi/artikkelit/tavoitteet-kootaan-yksilollisesti-toiminta-alueittain-opiskelun-palapelimalli/
www.valteri.fi/artikkelit/tavoitteen-asettaminen-toimintakyky-huomioiden/

ELEVVÅRD:
Lag om elev- och studerandevård www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2013/20131287
www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/elev-och-studerandevard

MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHET
www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/morgon-och-eftermiddagsverksamhet
Grunderna för morgon-och-eftermiddagsverksamheten 2011

Utbildningsstyrelsens anvisningar www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina

Denna handbok är riktad till vårdnadshavare av barn med grav funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom, yrkesutbildade inom habiliteringsarbete och hälsovård samt personal inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. I handboken klargörs saker som ska beaktas vid planeringen av barnets förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Dessutom informeras i handboken om terminologi och betydelsen av förvaltningsbeslut inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Målet är att på ett förståeligt sätt ge information om hur de förvaltningsbeslut i anslutning till undervisningen av ett barn med grav funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom påverkar hens skolstig.

CENTRALT!

- Planeringen av barnets skolstig kan börja när barnet är 4 år
- Samarbete mellan hemmet, småbarnspedagogiken, skolan och barnets habiliterare samt sakkunniga inom hälsovården är viktigt vid planeringen av barnets förskoleundervisning och grundläggande utbildning
- Förskoleundervisningen av ett barn som omfattas av förlängd läroplikt kan vara i två år och börja redan då barnet är 5 år
- Undervisning i den grundläggande utbildningen ordnas antingen enligt läroämne eller verksamhetsområde
- I beslutet om särskilt stöd avgörs flera frågor som är centrala för barnets rättsskydd eller användningen av undervisningens resurser
- I den pedagogiska utredningen motiveras frågorna som avgörs i beslutet om särskilt stöd med beaktande av stöd för lärande och barnets individuella behov

Handboken har sammanställts av: VIP-nätverkets temagrupp för undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde
Päivi Lång, handledande lärare, Valteri center för lärande och kompetens

Lauri Rätty, specialklasslärare, Jyväskylä

Pirjo Koivula, undervisningsråd, Utbildningsstyrelsen

Irene Rämä, forskardoktor, Helsingfors universitet

Aino Äikäs, universitetslektor, Östra Finlands universitet

Maarit Lasanen, rektor, Elmeri-skolor

Hannu Heiskala, barnneurolog, linjeledare (em.), HUS

Suvi Kivimäki, psykolog, Helsingfors

Maarit Varvikko, socialarbetare, Helsingfors

Bilder: iStockphoto | Layout: Kati Poikonen

Opetus- ja
kulttuuriministeriö

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

VALTERI